

*PLAN FOR Å SIKRE BARN ET GODT
PSYKOSOSIALT MILJØ*

Handlingsplan mot mobbing i Ellingsrud private barnehage

„Det er alltid de voksne som har ansvaret for
relasjonene i barnehagen-alltid, uten unntak!”
(Lund og Helgeland 2016)

Innhold

1. Innledning.....	3
Barnekonvensjonen.....	3
Barnehagens samfunnsmandat.....	3
Barnehagens formålsparagraf.....	3
Handlingsplanens hensikt og mål	4
Hovedmål.....	4
2. Hva er mobbing... ..	5
2.1 Kjennetegn og ulike former for mobbing	5
3. Forebygging av mobbing	6
3.1 Fellesskapets, vennskapets og lekens betydning i barnehagen.....	6
3.2 Det er de voksne det kommer an på.....	7
3.3 Sjekkliste – mitt forhold til barna	8
3.4 Sjekkliste – det psykososiale miljøet i barnehagen	9
4. Hvordan avdekke mobbing?	10
5. Hva gjør vi når mobbing oppstår?	11
5.1 Tiltaksplan når mobbing oppstår.....	12
6. Foreldresamarbeid.....	14
8. Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing.....	16
Ressurser/ Nyttige linker.....	17
Vedlegg	
Sjekkliste – mitt forhold til barna	
Sjekkliste – det psykososiale miljøet i barnehagen	
Tiltaksplan når mobbing oppstår	
Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen	
Observasjonslogg	
Bekreftelse på at foreldrene har lest handlingsplan mot mobbing	

1. Innledning

Det har de siste årene vært økt fokus på mobbing i barnehager, men det har vært lite kunnskap om utbredelsen av mobbing i barnehagene. Det har også vært motstand mot å bruke begrepet mobbing i forhold til barnehagebarn.

Allerede i 2004 utga Barne- og familiedepartementet heftet «Mobbing i barnehagen», rettet mot de ansatte. Utdanningsdirektoratet fulgte opp og ga i 2012 ut veilederen «Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen». Det tidligere Manifest mot mobbing gikk ut ved nyttår 2015, og er nå erstattet av et nytt Partnerskap mot mobbing. 12 sentrale organisasjoner i skole og barnehage har gått sammen med regjeringen mot mobbing og for et godt læringsmiljø. Partnerskapet vil vare fra 2016 til 2021.

Høsten 2015 kom forskningsrapporten «Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen». Rapporten er utarbeidet av Universitet i Agder, Sørlandet sykehus og Kristiansand kommune, Foreldreutvalgene for barnehager (FUB) og grunnopplæringen (FUG). Barnehagens handlingsplan mot mobbing bygger i stor grad på denne. Rapporten slår fast at mobbing foregår i barnehagen. Samtidig viser det seg også at barn som blir mobbet og utestengt fra lek opplever lite støtte fra de voksne i barnehagen.

Barnehagebarn som har en begynnende mobbeatferd har økt risiko for å fortsette med denne typen atferd i barneskolen. Voksne har ansvar for å lede barn inn på gode spor. For å veilede små barn inn i positivt samspill med andre barn trenger voksne derfor kunnskap om hvordan barn utvikler mobbeatferd (Flack, 2013).

Barnekonvensjonen

FNs Barne-konvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Mobbing svekker disse rettighetene.

Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål).

Barnehagens formålsparagraf

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål, 3. ledd).

Handlingsplanens hensikt og mål

Handlingsplan mot mobbing i Ellingsrud private barnehage skal være et forpliktende verktøy for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing i barnehagen.

I Ellingsrud private barnehage har alle ansatte en handlingsplikt som består av

- Informasjonsplikt
- Undersøkelsesplikt
- Plikt til å gripe inn

Planen inneholder en forpliktende tiltaksplan og rutine for barnehagen. I tillegg presenteres sjekklister som vi bruker etter behov.

Handlingsplanen mot mobbing skal bidra til at barnehagen har et psykososialt miljø som forebygger mobbing. Arbeid mot mobbing er kontinuerlig, langvarig og systematisk. Med dette menes at det må være en «rød tråd» i barnehagens arbeid og ikke bare noe som gjøres når det oppstår situasjoner. Det systematiske arbeidet må være innarbeidet og det må følges av de ansatte. For å sikre at handlingsplanen blir et «levende» dokument må handlingsplanen gjøres kjent for alle. Barnehagens leder er ansvarlig for at arbeidet er systematisk og planmessig. Barnehagen skal fremme positive handlinger som motvirker mobbing, og arbeide for at dagens barnehagebarn verken skal oppleve å bli krenket eller selv krenke andre.

Hovedmål

Ellingsrud private barnehage har nulltoleranse for mobbing. Vi arbeider aktivt for et respektfullt og inkluderende miljø hvor alle barn føler seg trygge og blir godt ivaretatt både fysisk og psykisk.

2. Hva er mobbing?

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet (Lund et al., 2015).

- ✚ Mobbing/utestenging kan skje både synlig og usynlig.
- ✚ De negative handlingene kan komme fra både enkeltpersoner og/eller fra en gruppe.
- ✚ Den som blir mobbet og utestengt opplever seg underlegen og har vanskelig for å forsvare seg, det er en ubalanse i maktforholdet.

Med krenkelser mener vi ord eller handlinger begått av barn eller voksne, som oppleves som negative eller sårende av andre. Krenkende adferd er uavhengig av intensjonen bak.

2.1 Kjennetegn og ulike former for mobbing

Enkeltepisoder, lekeslåsing og vilkårlig erting defineres ikke som mobbing, men det er når et barn opplever at disse eller lignende handlinger vedvarer og gjentar seg over tid, at det handler om mobbing.

Når styrkeforholdet mellom den som mobber og den som blir mobbet konstant er i ubalanse og et barn opplever det som trist, vondt og vanskelig, er det mobbing. Mobbing handler ofte om å bli satt utenfor fellesskapet.

Barnehagens indre kultur, relasjoner mellom menneskene og holdninger påvirker barnehagens læringsmiljø. Det gjør også forventningene som stilles til barn og barnehagen. Barn som blir mobbet og som mobber andre må derfor sees i forhold til de relasjonene og den sammenhengen de befinner seg i (Lund et al., 2015).

Eksempler på hva som kan være fysisk mobbing / direkte mobbing:

Lettest å oppdage:

- Slag, dytting, knuffing, kloring, lugging
- Istykkerrevne klær, ødelegge og gjemmeting for hverandre
- Lukke døren rett foran noen
- Springe vekk fra
- Gjemme seg for noen

Eksempler på det som kan være psykisk og stille mobbing / indirekte mobbing:

Den vanligste formen, men også vanskeligst å oppdage fordi den skjer i det skjulte (kan gjelde både fra voksne og barn):

- Utestenging
- Ikke hilse, ignorere/taushet, overse/betraktes som luft
- Mimikk og kroppsspråk (vende ryggen til, steinansikt, sukking, grimaser)
- Ikke spørre om å være med, ikke inkludere
- Manglende anerkjennelse, bekreftelse og ros

Eksempler på verbal mobbing:

Lettere å oppdage enn den psykiske, men ikke alltid:

- Erting, bli ledd av
- Ekle ting kan sies i det stille, gjerne bak de voksnes rygg, hvisking
- Si stygge ting og sårende kommentarer
- Bruke ord/kallenavn/kalt dumme ting
- True og håne

Eksempel på hvordan den voksnes språkbruk kan oppleves som krenkende for barn:

- «Jeg bryr meg ikke om hvor lei deg du er. Gå dit og sett deg!»
- «Se på meg når jeg snakker til deg!»
- «Gjør som seg sier...ellers....!»
- «Du er bare så.... Du er gammel nok til å vite bedre!»
- «Du er jammen en ordentlig skrikerunge!»
- «Ikke si noe som helst. Bare gå ut og tenk over hva du har gjort!»
- «Hvis ikke du rydder nå, så får du ikke.....!»
- «Hvis du ikke spiser opp maten din, så må du....!»

3. Forebygging av mobbing

Mobbing blant små barn forebygges ved at voksne er oppmerksomme på det enkelte barns trivsel og på samværsmonstre i barnegruppen.

3.1 Fellesskapets, vennskapets og lekens betydning i arbeidet mot mobbing i barnehagen

Lek, vennskap og tilhørighet er viktig for alle barn. Forskning viser at vennsksforhold er en beskyttende faktor for et barn i forhold til mobbing.

Forskningsrapporten «Hele barnet – hele løpet, Mobbing i barnehagen» viser til at mobbing i barnehagen kan relateres til utestengelse av lek. Det vises til tre kjennetegn på barn som blir utestengt fra lek. Dette er barn som mangler lekekompetanse, barn som mangler språk/kommunikasjonsferdigheter, og barn som blir oversett og negativt definert av de ansatte i barnehagen.

Allerede i 2-3 årsalderen utvikler barn strategier for hvordan de skal etablere vennskap, gode strategier og de strategier som ekskluderer. De ansattes holdninger og handlinger er her viktige for å forebygge mobbing. De ansatte må være oppmerksomme og støttende i det små barn etablerer vennskap. De må samtidig være bevisste på at alle barna får del i lekefellesskap, og være oppmerksomme på at mobbing både kan være synlig og usynlig. Mobbing som en del av leken kan være spesielt vanskelig å få øye på.

Barnehagens organisering og struktur av dagen påvirker både ansattes holdninger til lek og samspill, og til deres rolle som deltakere i leken. Barnehagene bør ha en smidig organisering og

struktur med tid og plass til lek og vennskap. Deltakelse og opplevelser i et fellesskap gir felles referanseramme å leke ut fra, og kan være inngangsporten til nye vennskap.

Tilhørighet skaper trygghet og sosial tilknytning. Det er viktig at alle barn får delta i fellesskapet og kjenner tilhørighet. Tilhørighet også for å hindre utenforskap og mobbing.

Forskningsrapporten «Hele barnet – Hele løpet, Mobbing i barnehagen» viser til at vennskap og lek er forebyggende mot mobbing i barnehagen. For å forstå mobbing i barnehagen, og iverksette tiltak i det forebyggende arbeidet, må derfor de voksne ha kunnskap om vennskap og lek.

Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2012, s. 4).

3.2 Det er de voksne det kommer an på

De voksnes holdninger til mobbing i barnehagen har svært stor betydning. Dette gjelder både foreldre og personale. Alle voksne får et spesielt ansvar når vi går inn i barnehagen. Alle voksne har også en plikt til å gripe inn dersom vi ser noe som ikke er akseptabelt.

Vi vet fra forskning at mobbing foregår i barnehagene. Det viktigste i forbindelse med å oppdage mobbing er å ha ansatte som våger å se mobbingen som foregår. Barna er avhengig av å ha voksne som er tilstede og er observante. Personalet må reflektere rundt mobbing i barnehagen og ikke minst må tema være på dagsorden jevnlig.

De ansatte må være aktive og tilstedeværende i barns lek og hverdag. Aktiv deltakelse vil gi innblikk i barnas verden og fokuset flyttes fra å være kontrollerende til å bli observerende og deltakende.

Mobbing i barnehagen stoppes av aktivt deltakende og tilstedeværende voksne som griper inn.

Gjennom sin deltakelse kan de ansatte synliggjøre alle barn og deres sterke sider. Ansatte som setter positivt fokus fremmer barns status i gruppen. De voksne skal være tale ntspeidere – ikke feilfinnere! Det er de ansatte som har ansvaret for at alle barn føler de er viktige, at de blir sett og får være med i lek.

«Det er alltid voksnes ansvar å ta mobbing på alvor, og gi støtte og veiledning slik at barn opplever tilhørighet og får være en del av leken og fellesskapet» (Lund et al., 2015, s. 4).

3.3 Sjekkliste – mitt forhold til barna

Når barnehagen kartlegger miljøet jevnlig kan personalet oppdage endringer tidligere og raskere sette inn tiltak ved behov. Spørsmålene nedenfor skal benyttes som utgangspunkt for refleksjon eller et spørreskjema for personalet.

Spørsmål	Egen refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende overfor barnas egne initiativ? Gjelder dette alle barna?	
Ser jeg alle barna? Blir alle barn lagt merke til, eller er det noen som alltid blir sett og hørt, mens andre blir oversett	
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra meg – mer enn andre barn?	
Er det et mønster i at jeg lettere tror på noen barns forklaringer på konflikter og hendelsesforløp enn på andre barns forklaringer?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar lite kontakt med – og sjelden finner på aktiviteter med?	
Har jeg større tålmodighet med noen barn i barnegruppa – mens andre oftere blir avbrutt og/eller må vente?	
Er jeg meg selv bevisst om forskjellen på humor og ironi?	

3.4 Sjekkliste – det psykososiale miljøet i barnehagen

Når barnehagen kartlegger miljøet jevnlig kan personalet oppdage endringer tidligere og raskere sette inn tiltak ved behov. Spørsmålene nedenfor skal benyttes som utgangspunkt for refleksjon eller et spørreskjema for personalet.

Spørsmål	Egen refleksjon
Er miljøet preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme, eller preges det av erting og kritiske kommentarer til og om hverandre?	
Er miljøet i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av ekskludering av enkeltbarn?	
Er samspillet barna imellom preget av klare sosiale hierarkier eller av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?	
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede over hverandres mestring, eller er miljøet snarere preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger til hverandre	

4. Hvordan avdekke mobbing?

Mobbing kan være vanskelig å oppdage og både ansatte og foreldre skal være observant på endringer av barns adferd. Det kan ofte være et tegn på at noe er galt. Ved at hjem og barnehage har et tett samarbeid med god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet tidlig.

Eksempler på endret adferd som kan være tegn på at barn blir mobbet:

- Barnet vil ikke gå i barnehagen.
- Barnet begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr
- Endrer spise- og sovevaner
- Blir engstelig og redd
- Blir oppfarende og fort sint
- Blir stille og «usynlig»
- Får dårlig selvbilde/selvtillit
- Nekter å fortelle hva som er galt
- Plager yngre barn eller søsken
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt

Nedenfor er det listet opp noen punkter/fokusområder som vi bruker for å avdekke mobbing i barnehagen:

- Være tett på, observerende og deltakende i barns lek og aktivitet for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing
- Hvert barn skal ha en voksen som kjenner barnet godt
- Lytt til tilbakemeldinger fra andre barn
- Ser vi endring i barns atferd?
- Barnesamtaler
- Barns atferd og vennskap tas opp som tema i foreldresamtaler
- Leder må sikre at alle ansatte til enhver tid vet hva som er den voksnes ansvar i forhold til holdning og handling når det skjer krenkelser
- De ansatte må informere om, drøfte og reflektere over enkeltepisoder på møtepunkter i barnehagen
- Etablere en kultur der det forventes at ansatte sier fra når barn eller voksne krenker barn, og der voksne er med på å opprettholde mobbing, ved å ignorere og / eller favorisere barn
- Jevnlige evaluere praksis slik at de voksne alltid er underveis mot en mobbefri barnehage

5. Hva gjør vi når mobbing oppstår?

Ansatte og foreldre har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Alle henvendelser fra barn, personale eller foreldre om antatt mobbing skal tas på alvor. Saker som oppstår skal løses raskt, og alle involverte parter skal møtes med respekt. Å stoppe mobbing er et voksenansvar, tiltak må rettes både mot enkeltbarn, barnegruppa og mot hele miljøet, i tillegg til at berørte foreldre skal involveres. Dette krever bevisste og reflekterte holdninger og handlinger, og det er viktig å unngå at barnet som mobbes tillegges ansvar for mobbingen. Den som mobbes skal ivaretas av voksne som er trygge og tydelige. Den som mobber skal møte voksne som klart tar avstand fra det som er gjort og med tydelig forventning om at atferden skal endres.

I arbeid mot mobbing må vi flytte fokus fra barnas personlige egenskaper og se barna i forhold til de relasjonene de er i og den konteksten de befinner seg i (Lund, 2015)

Barnehagen har ansvar for og plikt til å iverksette tiltak når mobbing avdekkes. Foreldrene har ansvar for å støtte opp om og imøtekomme tiltakene barnehagene setter i gang.

"Alle barn er i utgangspunktet samarbeidsvillige og kompetente. Ingen barn er onde. Men når livet blir vanskelig, kan følelsene ta litt ville veier og oppførselen blir deretter» (Christiansen, 2016).

Alle har et individuelt ansvar for å reagere/agere når man får mistanke om mobbing.

5.1 Tiltaksplan når mobbing oppstår

Alle involverte i personalgruppa har et ansvar for å bidra i prosessen med utarbeidelse og gjennomføring av tiltaksplan.

Det skal skrives referat fra alle møter.

Tiltak:	Ansvar:	Gjennomført: Signatur og dato
1) Den som observerer mobbing informerer straks styrer og pedagogisk leder. Saken tas opp i møte. Beskriv konkret hva som har skjedd: <ul style="list-style-type: none">• Hva har barnet/ barna gjort?• Hvordan har personalet forholdt seg?• Tiltak videre konkretiseres av personalet på avdelingen/ gruppa	Den som observerer mobbing Styrer og pedagogisk leder	
2) Snakk med barna om hendelsen Be barna komme med forslag om hva vi kan gjøre Sammenfatt barnas ideer med personalets forslag	Pedagogisk leder	
3) Foreldrene til involverte barn blir informert og tatt med på råd. • Bli enige med foresatte om tiltak som skal iverksettes for å stoppe mobbingen • Hva skal de ulike parter bidra med? • Lag gjerne en skriftlig avtale	Styrer og pedagogisk leder	
4) Vurdering av tiltak i punkt 1 Gjennomføring av nye samtaler med barna ved behov	Styrer og pedagogisk leder	

<p>5) Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker. Dokumenter status. Fungerer iverksatte tiltak? Evt. videreføring/justering av tiltak. Vurdering og samtaler i personalgruppa bør skje kontinuerlig på avdelings-/ gruppemøter til saken er løst</p>	<p>Styrer og pedagogisk leder</p>	
<p>6) Ny informasjon/ samtale med foresatte om dagens ståsted i saken Nær dialog med foresatte/ foreldresamtaler bør skje kontinuerlig til saken er løst</p>	<p>Styrer og pedagogisk leder</p>	
<p>7) Veiledning kan søkes ressursteam, konsultasjonsteam, tverrfaglig team osv. Dersom barnehagens tiltak ikke har hatt ønsket effekt kan saken meldes av enten foreldre eller barnehagen til bydelen.</p>	<p>Styrer og pedagogisk leder Foreldre</p>	

6. Foreldresamarbeid

Det er et felles ansvar å forebygge mobbing. Dersom barnehagen får mistanke om at det forekommer utestenging og mobbing i barnehagen skal foreldrene involveres. Det er også viktig at foreldre melder fra til barnehagen dersom de opplever utestengelse og mobbing av barn.

Det er en lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foreldre opplever endret adferd eller mistriksel hos barnet (se kapittel 4 Hvordan avdekke mobbing). Dersom foreldre mistenker eller kjenner til mistriksel eller mobbing i barnehagen oppfordrer vi foreldre til å ta kontakt med pedagogisk leder, styrer eller annen person i barnehagen dere har tillit til.

Foreldre kan forvente:

- At barnehagen tar på alvor dersom dere melder fra om bekymring
- Et nært samarbeid og god dialog med barnehagen, preget av åpenhet og likeverd
- At barnehagen tar kontakt samme dag dersom personalet opplever at ditt barn har blitt utsatt for en uønsket hendelse, eller om det er ditt barn som har forårsaket en uønsket hendelse
- At barnehagen tar kontakt ved atferd som bekymrer
- At dere skal oppleve å bli sett, hørt og inkludert
- At taushetsplikten overholdes • At foreldre får informasjon om hvordan det arbeides for å forebygge mobbing.
- At mobbing og vennskap blir tatt opp i foreldre-samtalene
- At barnehagen setter i gang prosedyren om mobbing/utestenging skjer, og det blir skrevet referat fra møtene

Barnehagens forventninger til foreldre:

- Foreldre kontakter styrer eller pedagogisk leder og ber om en samtale for å snakke om deres uro dersom noe ikke er greit for barnet. Det samme gjelder om foreldre er urolig for at deres barn har en negativ atferd som kan påvirke samspillet med andre barn negativt
- Foreldre melder fra om man opplever at andres barn blir mobbet/krenket.
- Foreldre er varsomme med hva som blir sagt mens barna hører på, foreldre er viktige rollemodeller
- Foreldre snakker positivt hjemme om barnehagen, de ansatte og barna i barnehagen

7. Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing

Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen, drøfter og dokumenterer planens betydning for barnehagen.	Ved barnehagestart	Pedagogisk veileder/styrer
Opplæring og informasjon til alle nyansatte «Handlingsplan mot mobbing»	Ved ansettelse	Ped. leder/styrer
Barn og foreldre informeres om planen	Årlig	Ped. leder/styrer
Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet	Årlig	Ped. leder/styrer
Barnehagens planer for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomsyrrer barnehagehverdagen Barnehagens tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomsyrrer	Løpende	Ped. leder/styrer Alle ansatte
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid.	Årlig	Ped. leder/styrer

Ressurser / Nyttige linker

Læringsmiljøsentret i Stavanger – Mobbing i barnehagen

<http://laringsmiljosenteret.uis.no/barnehage/mobbing-i-barnehagen/>

Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen

<http://www.forebygging.no/Global/mobbing%20i%20barnehagen%20rapport.pdf>

Nullmobbing - Informasjon til barn, unge og foreldre om mobbing og rettigheter

<http://www.udir.no/nullmobbing/>

Sjumilssteget – Barnekonvensjonen i praksis

<http://www.sjumilssteget.no/>

Partnerskap mot mobbing

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-partnerskap-mot-mobbing/id2470537/>

Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen

<http://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/veiledere/veilederbm.pdf>

Vedlegg

Sjekkliste – mitt forhold til barna

Når barnehagen kartlegger miljøet jevnlig kan personalet oppdage endringer tidligere og raskere sette inn tiltak ved behov. Spørsmålene nedenfor skal benyttes som utgangspunkt for refleksjon eller et spørreskjema for personalet.

Spørsmål	Egen refleksjon
Er jeg anerkjennende og støttende overfor barnas egne initiativ? Gjelder dette alle barna?	
Ser jeg alle barna? Blir alle barn lagt merke til, eller er det noen som alltid blir sett og hørt, mens andre blir oversett	
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra meg – mer enn andre barn?	
Er det et mønster i at jeg lettere tror på noen barns forklaringer på konflikter og hendelsesforløp enn på andre barns forklaringer?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?	
Er det noen barn i gruppa som jeg tar lite kontakt med – og sjelden finner på aktiviteter med?	
Har jeg større tålmodighet med noen barn i barnegruppa – mens andre oftere blir avbrutt og/eller må vente?	
Er jeg meg selv bevisst om forskjellen på humor og ironi?	

Sjekkliste – det psykososiale miljøet i barnehagen

Når barnehagen kartlegger miljøet jevnlig kan personalet oppdage endringer tidligere og raskere sette inn tiltak ved behov. Spørsmålene nedenfor skal benyttes som utgangspunkt for refleksjon eller et spørreskjema for personalet.

Spørsmål	Egen refleksjon
Er miljøet preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme, eller preges det av erting og kritiske kommentarer til og om hverandre?	
Er miljøet i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av ekskludering av enkeltbarn?	
Er samspillet barna imellom preget av klare sosiale hierarkier eller av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?	
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede over hverandres mestring, eller er miljøet snarere preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger til hverandre	

Tiltaksplan når mobbing oppstår

Alle involverte i personalgruppa har et ansvar for å bidra i prosessen med utarbeidelse og gjennomføring av tiltaksplan.

Det skal skrives referat fra alle møter.

Tiltak:	Ansvar:	Gjennomført: Signatur og dato

Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen

Barnehagens navn		
Barnets navn		Fødselsdato:
Avdeling / base		
Bekymring meldes til		
Bekymring meldes av		
Dato for melding		
Hva dreier bekymringen seg om? (stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, slått, dyttet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet		
Hvordan ble bekymringen oppdaget?		
Annen faktainformasjon		

Observasjonslogg

Hva har jeg sett/hørt	Hvem gjelder det	Når	Signatur

Bekreftelse på at foreldre har lest

PLAN FOR Å SIKRE BARNA ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ *Handlingsplan mot mobbing i Ellingsrud private barnehage*

Planen finnes på

- Barnehagens egen hjemmeside

Barnehagen ber om at svarslippen returneres barnehagen

Barnets navn og avdeling / base _____

Jeg/vi bekrefter å ha lest «Handlingsplan mot mobbing i Ellingsrud private barnehagen»

Dato _____

Foreldre s underskrift _____